

netament romà o musulmà i és per açò que daten el moment d'habitació del poblat entre els segles V i X (probablement fins al segle VIII solament) ⁶. La durada degué ser breu si tenim en compte l'homogeneïtat de les troballes de ceràmica, la poca potència estratigràfica i l'existència d'un sol nivell clar d'habitació (tot i que la importància de les restes arquitectòniques sembla oposar-s'hi).

Pel que fa a la continuïtat cultural romana, els excavadors es recolzen en l'estructura de les vivendes amb les habitacions agrupades entorn d'un pati dental ⁷. Però, un element que no ha estat avaluat com cal és la ceràmica, entre la qual els excavadors assenyalen únicament com de tradició tardorromana un fragment de vora exvasada (Fig. 1, 1) ⁸, encara que al nostre parer el grup que anomenen "olles" és el més significatiu.

Es tracta de recipients globulars de base convexa, o amb una petita base plana de vegades, amb un petit coll i vores exvasades —hi han exemplars amb nanses i sense—, però allò que més destaca és la presència d'estries en la meitat superior dels recipients com a única decoració (Fig. 1, 2-3-4). La pasta és generalment dura, amb tonalitats que varien des de l'ocre clar fins al gris clar, sense ser uniforme la coloració, fins i tot en la mateixa peça, i amb presència d'abundòs desgreixador.

Aquest tipus d'olles amb vora exvasada no té característiques cronològiques ni geogràfiques, puix que es troba disseminat per tot arreu de les províncies de l'Imperi al llarg de la seua història sense diferències significatives ⁹. Els exemplars d'"El Mollet", però, mantenen com a característica la presència de solcs o estries en la meitat superior, com els exemplars baiximperials dels segles III al V ¹⁰ de l'ària mediterrània: vegeu els exemplars que presentem del tipus Vegas 1A (Fig. 2, 2: Albintimilium, època tardorromana; Fig. 1, 5: Pollentia, segona meitat del s. III i IV d.C.) i Vegas 47 (Fig. 2, 1: Barcelona, segle III d.C.) ¹¹.

Malauradament no hi ha una publicació amb el catàleg dels materials i hem de deduir pels comentaris dels excavadors, que aquest grup ceràmic de les "olles" és el més nombrós des d'un punt de vista estadístic i a més presenta una forta homogeneïtat en les formes ¹².

Resumint com a conclusió, a la vista dels materials publicats fins ara, creiem que permet assenyalar una sèrie de punts interessants, tot i que alguns no ultrapassen el nivell de la hipòtesi:

1) Creiem que resta clara la filiació tardorromana d'aquest grup anomenat "olles", per la textura de la pasta, la forma i la decoració. Igualment hi observem una hibridació de formes de peces per a conservació d'aliments (perfil globular) i de cuina (base convexa), assenyalant amb açò un canvi radical de simplificació en la tècnica culinària i probablement també en la dieta alimentícia.

2) Absència d'un element característic del Baix Imperi: el cànter d'aigua, que també assenyalava un canvi radical en els sistemes de transport i conservació de l'aigua ¹³. Tampoc no hi ha cap fragment de *lucerna*.

6 BAZZANA, André i GUICHARD, Pierre. *Prospecciones y sondeos arqueológicos en yacimientos de altura de la provincia de Castellón. Campaña de 1976*. Informe mecanografiat, s/a, pàg. 9.

BAZZANA, André i GUICHARD, Pierre. *Campaña 1977 de Investigación Arqueológica en yacimientos medievales de la provincia de Castellón (La Magdalena, Mollet, Zúfera)*, en "Cuadernos de Prehistoria y Arqueología Castellonense", 4, 1977, pàg. 342.

BAZZANA, André. *Les villages désertés de l'Espagne Orientale: état present et perspectives d'une recherche archéologique*, en "Archéologie Médiévale", VIII, 1978, pp. 185 i 205.

7 BAZZANA, *Les villages désertés...*, citat, pàg. 196. Sobre la recupació de llocs elevats a partir del Baix Imperi vg. TARRADELL, Miquel, *Història del País Valencià. Prehistòria i Antiguitat*, vol. 1. Barcelona. Edicions 62, 1965, pp. 172-173 i 180 i BAZZANA, André i GUICHARD, Pierre. *Recherche sur les habitats du levant espagnol en "Atti del Colloquio Internazionale di Archeologia Medievale"*. Università di Palermo, Istituto di Storia Medievale. 1976, pp. 5 i ss. (separata).

8 BAZZANA i GUICHARD, *Prospecciones y sondeos...*, citat, pàg. 8.

9 VEGAS, Mercedes, *Cerámica común romana del Mediterráneo occidental*. Universitat de Barcelona. Institut d'Arqueologia i Prehistòria, "Publicaciones eventuales", n.º 22, 1973, pp. 11-14.

10 VEGAS, *Cerámica común romana...*, citat, pàg. 37.

11 Els exemplars esmentats corresponen a VEGAS. *Cerámica común romana...*, citat, fig. 2 (n.º 10 i 11) i fig. 40 (n.º 3); a més d'altres exemplars que no hi dibuixem: Albintimilium, fig. 3 (n.º 13); Pollentia, fig. 4 (n.º 3) i fig. 11 (n.º 1) i Tarragona, fig. 11 (n.º 2) i fig. 12 (n.º 2). Es desconeix aquesta decoració estriada, per exemple, entre les ceràmiques d'Aquitània, que pertanyen a una altra ària geogràfica, vg. SANTROT, Marie-Hélène i Jacques; *Céramiques Communes Gallo-Romaines d'Aquitanie*, Paris, C.N.R.S., Centre de Recherches Interdisciplinaires d'Archeologie Analytique. E.R.A. n.º 534. 1979. pp. 24-26 i dibuixos.

12 BAZZANA, *Les villages désertés...*, citat, pàg. 199.

13 El cànter d'aigua del Baix Imperi és conseqüència de la desaparició dels sistemes de conducció d'aigua, dels segles I i II d.C. I de la necessitat d'anar a buscar l'aigua a fonts i cisternes, vg. ALARCAO, Jorge. *A propos des céramiques de Conimbriga en "Conimbriga"*, XIV, 1975, pàg. 117.

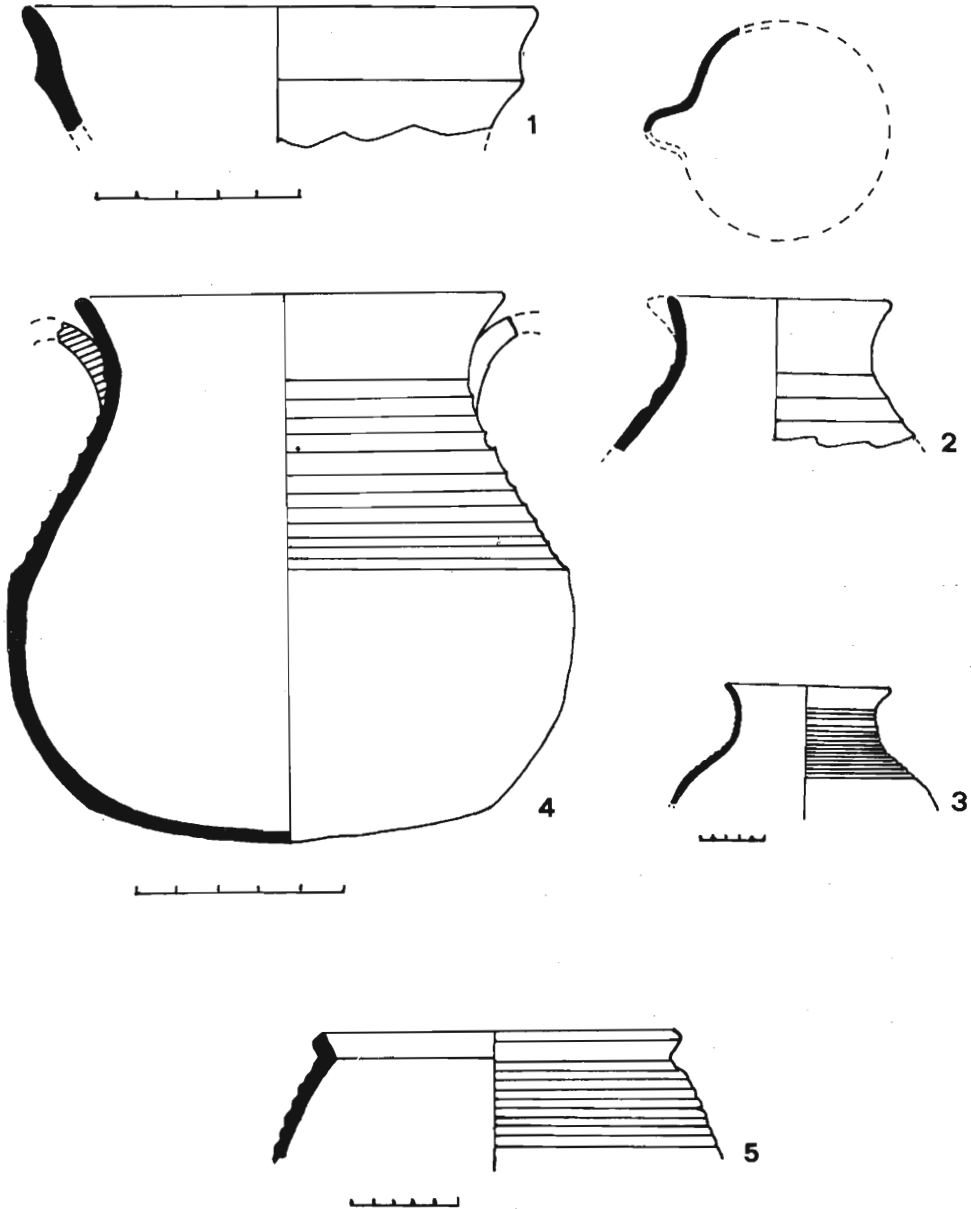

Fig. 1 — 1 al 4: El Mollet; 5: Pollentia. Tots els segments de les escales van de 0 a 5 cm., llevat del n.º 2 que no té escala al dibuix original.

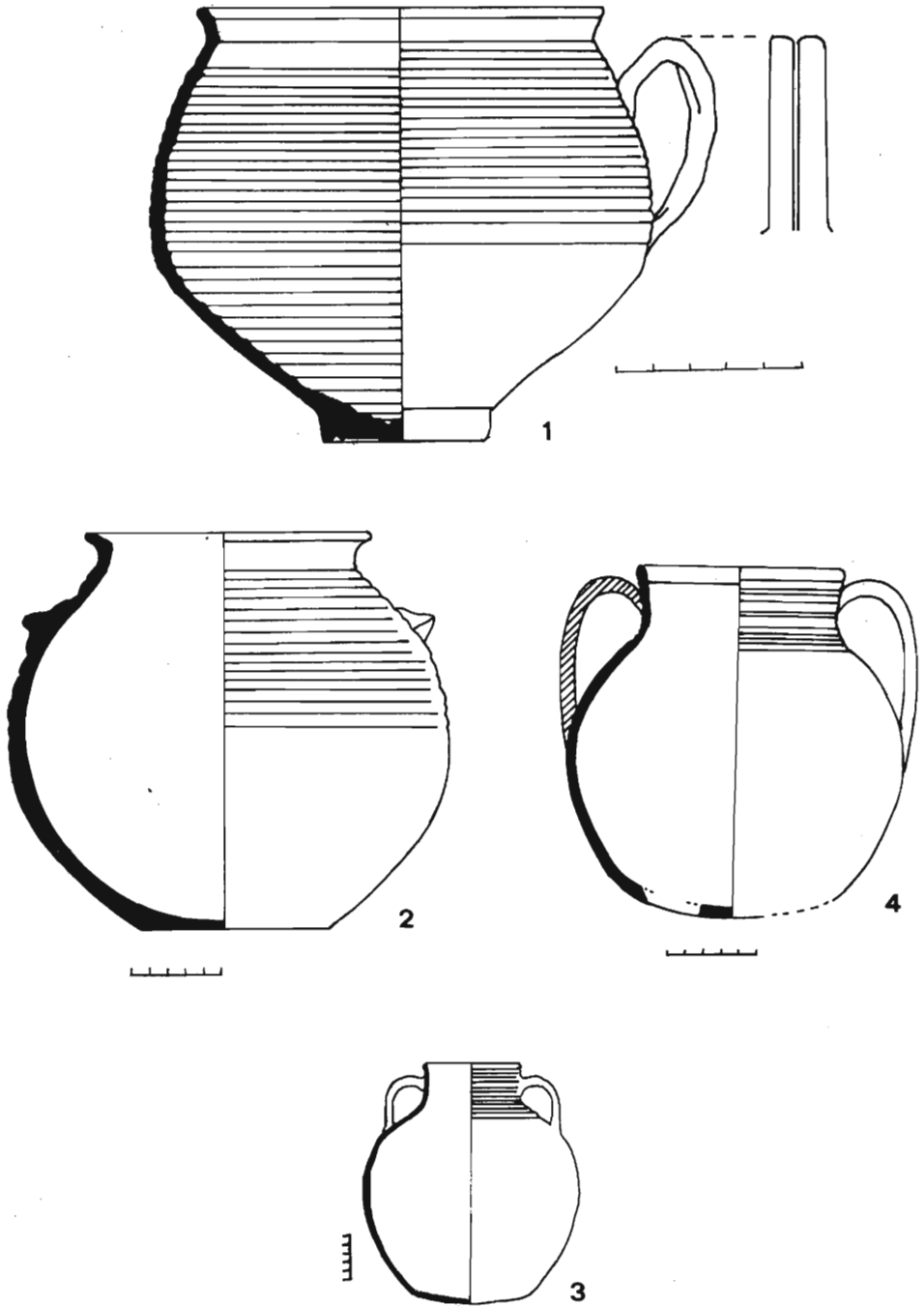

Fig. 2 — 1: Barcelona; 2: Albintimilium; 3: Zufera; 4: El Morico. Tots els segments de les escales van de 0 a 5 cm.

3) La presència exclusiva de la ceràmica del tipus anomenat comú recolzaria la hipòtesi del seu manteniment durant els segles VI, VII i VIII amb una producció molt limitada ¹⁴ i de la desaparició radical de totes les derivades de les *sigillatae* ¹⁵.

4) Aquest jaciment es presenta com a pont per a la filiació de les "olles" musulmanes, tan característiques dels habitatges baixmedievals de la Plana de Castelló ¹⁶, dins de la tradició de la ceràmica comú romana del Baix Imperi. Compareu les peces d'"El Mollet" que presentem amb les procedents, per exemple, de "Zufera" (Cabanes, Castelló) i "El Morico" (Benicàssim, Castelló) (Fig. 2, 3 i 4, respectivament).

14 Limitada en tots els sentits: qualitat, quantitat, distribució i varietat, com assenyala MARTIN, Gràbiela. *La "sigillata" clara, estat actual dels problemes* en "Fonaments", 1. 1978, pàg. 193.

15 Aquesta és una qüestió molt problemàtica, puix que es tracta d'un jaciment aïllat i fins i tot la datació exacta de les seues ceràmiques no la tenim gens clara. Però, almenys ací, no podem parlar d'una substitució d'importacions per tallers locals d'imitació, com és la tendència que s'observa a la Meseta amb la ceràmica "lucente" durant el segle IV d.C., com assenyala CABALLERO, *La necròpolis tardorromana...*, citat, pp. 27 - 29.

16 Fer una generalització geogràfica més enllà d'aquesta comarca fóra imprudent per ara. Sobre els materials vegeu la bibliografia citada de BAZZANA i GUICHARD.